

معاونین تحریریهی :
ملکتنزک وجودلریله افتخار ایندیکی مشاعر
محرریندن مرکبدر

شرائط اشترا : ولایته سنه لکی ۱۲۰ ۰
آلتی آیللی ۶۵ غروشدر . مالک اجندیه ایمون
سنه لک ۲۶ ، آلتی آیللی ۱۴ غریندر .

Directeur et rédacteur en chef :
FAIK SABRI BEY

Bureaux : Rue Sublime Porte
CONSTANTINOPLE

Prix : 2 Piastres

پنجشنبه - ۲۶ مارت ۱۳۰۵

مصور
محیط

MOUHIT

Illustration Hebdomadaire

مدیر و سر محرری :

فائق صبری

اداره خانه یی :

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه در

شرائط اشترا :

در سعادته سنه لکی ۱۰۸ ، آلتی آیللی
۵۴ غروشدر

آبونه بدلی پروجیه پیشین استیفا اولتور

نسخه سی : ۲ غروش

جلد : ۱

هر هفته پنجشنبه کونلری نشر اولتور سیاسی، ادبی، علمی، فلسفی رسمی غزته در

نومرو : ۲۲

فرانسه حکمای مشهوره نیدن « لاروشفوقولد »

حقنهده بونسخه مزده محمد رؤف بکال اوزرن برتقید ادیبی مندرجدر

کله جک نسخه مزدن اعتباراً « مصور محیط » بر شکل نوین مکملیتده انتشاره باشلاجهتدر .

مصور محیط یک قولکسیون بر خرافه اوله جقدر . شمدیدن آونه اولکزر

مصاحبه
~~~~~

بر حقیقت !

چکن ایلولک ابتدایه ایدی . طنین غرته سته «ایستاتسیتیق» سرلوحه سی آلتده ایکی مقاله یازمش و بومقاله ایلله بزده هنوز اکلایله میان بر حقیقتی آکلامتی ایستمش ایدم . او حقیقت ده شوایدی : ایستاتسیتیق دیمت . ارقام جمع اتمک دیمک دکلدر ؛ بالعکس جمع اولنان ارقامدن بر معنا چیقاره بیلیمک دره اوت . بومقاله لر :

«ایستاتسیتیق حادثات طبیعی و وقایع اجتماعی و اقتصادی نیک تابع بولندقلری قوانینی کشف ایچون تأسیس ایدلش بر «اصول تجربه» و «اصول مشاهده» دن عبارتدر . فی الحقیقه تدقیقات طبیعی . و تبعات اقتصادی و اجتماعی عیه ک کافی «ایستاتسیتیق» ذیلین و حادثات مشهوده اوزرینه جمع و تلقیق ایدیلان و ثانی عددیه اوزرینه ابتدا ایدر «دیه ناشلامش و شوله جه بزمش ایدم :

«ایستاتسیتیق انجمنک و ادارتک اعضاسی ارقام ایلله افاد اولنان حادثات اقتصادی و اجتماعی دن نتیجه استخراجنه و بونلرک تابع بولندقلری قوانینی استحصالیه مقتدر ذواتدن اولمالیدر . چونکه اترق ایستاتسیتیق فتنده مسلک توصیفیک زمانی کچمش . ویرینه مسلک ریاضی قائم اولمشدر . عددیله افاده اولنان و قایمک تابع بولندیق قانونده عددی املق اقتضا ایدر .

ایلمک مقاله نیک نشر اولندیق کون ایدی . آطه و ابورینک کوکرته سته اوطورورکن آرقه طرفه غرته اوقوبان ایکی کنجندن بری دیکرینه خطاباً :

— صالح ذکی «ایستاتسیتیق» اوزرینه بر مقاله یازمش !
دیمش دیکری ده :

— حویپلا ! مناسبی نه ؟

جوابی ویرمش ایدی . اوزمان بواکی اقدینک استغرابنه تعجب اتمه مشدم . چونکه هر ایکی مکتبملیکه دن نشأت اتمش و مهور ایستاتسیتیق درسی کورمشر ایدی . کرک بودرس و کرک

الرنده آره صره کورولن فرانزجه مختصر بر ایستاتسیتیق کتابی اوقوبانلردن باشقه برشی بکله مزیدی . ایستاتسیتیق ادارتک تشکیل ایلله ایستاتسیتیق ارقامک اصول ضبط و قیدی بو ذواتجه ایستاتسیتیق درسک موضوعی تشکیل ایدور ایدی . بوکا هیچ بر مقاله ایتدم . زیرا «وسطی» نه دیمک دره ؛ وسطی ارق قیمت احتمالیله نه دره ؛ بونی بیلله بیلیمک قدر ایستاتسیتیقه بیکانه بولنان و ضبط اولنان ایستاتسیتیقلردن بر معنا چیقارمق ایچون بیکانه اصول «قیاس» دن عبارت اولدیغنه ذهاب اولان بوذوات ایلله مباحثه اتمک عیب ایلله اشتغال ایلیمک ایدی . بالفرض بر ایستاتسیتیق دن معنا چیقارمق ایچون حساب احتمالی و اقل مربعات اصولی بیلیمک دیمش اولسم ، احتمالک ، کوله جکدر ایدی . زیرا بونلرک اسملری بیلله ایشتمه مشلر ایدی .

بش اون کون صوکره ایه سینه عینی مکبتدن چیقمش بر معروف ذاته تصادف ایتدم . بوذات ایه ده غرابت آمیز بر افاده ده بولندی :

— بن سنک هیچ ایستاتسیتیق ایلله اشتغال ایتدیکنی بیلیموردم .

اوت ! بوذات بنم ایستاتسیتیق ایلله مشغول اولدیغنی بیلیموردی ؛ فقط دارالفنونه آتی سندهن بری حساب احتمالی اوقوتد . یعنی بک اعلا بیلوردی ! بناء علیه اصل بیلیمدیک اودکل ایدی : کندیمی ایستاتسیتیق اوقومش اولدیغنی حالده . ایستاتسیتیق حساب احتمالی قواعدی اوزرینه مؤسس اولدیغنی بیلیموردی .

خلاصه ایستاتسیتیق نه اولدیغنی بوذواته دکل . هیچ برملیکه مأمورینه آکلامنه موفق اوله مدم . چونکه بو ذواتک اوقودقلری فرانزجه کتابلریله هپ اقتصاد یون طرفندن مؤلف و ارقامک ساده جمعیله اصولی اوزرینه مرتب کتابلر ایدی . بنم اومقاله لر ایلله بیلدریمک ایستدیمک حقایق بوکتابلرده بوله مدقلردن بالطبع قبول ایتبورلر ایدی . مع التأمف آلان دخی قبول اتمه مکده اصرار ایلیمکده درلر !

..

ایستاتسیتیق پایتی قولای ، فقط ایستاتسیتیدن معنا چیقارمق کوچدر !

برکون صاحبین دارالفنونه کیمش ایدم . رفیق محترم یوسفیان اقدی بکا دوغری یکی نشر اولمش بر کتاب اوزاتهرق :
— بونی کور دیکریمی ؟

دیدی . در حال کنسانی آلم . باقدم . مؤلفی بینمزده بک معروف بر ذات اولدینی ایچون هیچ برکله تعاطی اتمکمزین مقدمه سی اوقودم . بومقدمه نیک بر قسمی بویاره بر ترجه اوله لر قیل ایدیورم . نه ایچون ؟

بنمیدی آی مقدم آکلامنه چالشدیم حالده موفق اوله مدیم بر شیشی بلکه اجنبی مؤلفلرک آغزندن ایشیدیرلده اینانیرلر دیه . ایشته مقدمه کتابک ایلک صحیفه لری :

«بورادره تعقیب ایتدیکم مقصد . اوله نفوس ، تولدات ، وفات ، تجارت . زراعت ... اوزرینه ارقام صحیحه اعطا اتمک دکلدر . کوچوک بویوک . بر جوق آثار بوارقای اعطا اتمش و ایلله بیلیمک ادعاسنده بولنمشدر . بن بوارقای بوراده نه تکرار اتمک نیتدم ؛ نه ده ده صحیح نتایج ویرمک املندیم . چونکه قوای واسعه ایلله بو ایشه مأمور ایدلمش اولان بر فرد طرفندن بویکی نتایج صحیحه اعطاسی ممکن دکلدر .

«بنم ایستدیمک شی . مشاهدات صحیحه نیک نه صورته اجرا ایدیلله جکنی . و بر ایستاتسیتیق نه وجه ایلله تنظیم ایدیلله سی لازم کله جک . موجود رسمی و غیر رسمی ایستاتسیتیقلردن نه صورته استفاده اوله بیلله جکنی و باخود بونلرک نه رجه ایلله نقید ایدیلله جکنی کوستر مکدر .

«ایستاتسیتیق مسائلنده تطبیقات مهمه سی بولنمه سته بناء «اقل مربعات اصولی» تفصیلات لازمه سیله ایضاح ایدم . چونکه بواسولی تطبیق ایدن کیمه لر میاننده بر جوقلرینک بک فائطیق ایتدکلردن دولای بر طاقم نتایج موهورمه استحصالی ایلدکلرینی کوردم .

«لک زیاده تعم و انتشار ایدن بر خطا وارد کره اوده ایستاتسیتیق مسائلنی حل ایدن کیمه لرک ریاضیاته و علی الخصوص حساب احتمالیله وائف

احمد کمال

استاد اعظم نامق کمال

بلند هیکل حقدری که سینه سنده او را
پودتک قالیان قلب اضطرابی و ورور .
درین سکون غضبیده که هر سینه او را
عتاب ایدر قدره بر نغان دورادور !!

بلند روح تهر که ، بی حضور قرار ،
ورر محیط خفایای سرمدی هر جان .
قالیر فضای طبیعت دهای آتشزار
نکاه حکمتک یاقربنی شفقزلر !

بلند خامه عرفان که هر یک سینه
اولور وجود تماضای عمره تهنه زن !!
پونون ملال بستر طوبایر ساسنده ؛
غدا ی تسلیمت ایستلر انعاملندن !

بلند بارقه انقلاب شعر و ادب
ایدر حدود خیال و تفکری اشال ؟
ارر ضیایانه درشدگیه قید و قاعده هپ
یا ناز ضیای دهاسیله شعر استقبال

بلند نام جلیل ادب که لیل عدم
اوشمس حکمت و جری قوجاقلا به من .
یا شار حقیقت خفلهته دائما توأم ؛
یا شار حقیقتی لیل خیال صافلایه من

اگ ایجه سطر جبیننده بر درین معنا
نکاه روحه او قور بیک کتابه محزون
اوجار ، اوجار طبل آتنده شاهبال ذکا
درینلکفنده اومنارلرک دوشر پورغون .

الایجه نغمه شوقنده آتشین صیحات ؛
الایجه سطر ملالنده برهیاج نفور ،
دوکر سواحل ادراکه لجه لجه حیات ...
او طالع لیر بزه برجوش سرز نشله او قور .

بالاخانه ده جماعت مسلمین مکتبی مدیر و معلمی
دارالشفقه مآذ و نرفندن

احمد کمال

« مؤلف شهر (لایش) الک کوزل قوم دیباندنه
بر احق ، فقط ادعای برکنج تصویر ایدر . بو
کنجک ایستانتیق بامقدن باشقه برشی اندن
کلدیکنی و یار سده (پونوف) کو پرو سندن بر
سنه ظرفد کچن طول قادیلرک عددنی صابغه
موفق اولدینده نه سولر .

« ایستانتیق تحقیر ایچون بوبولده سوز
سولین کیمسه لر اکی شیه جواب وریله یلیر :
اولا ، حقیق بر ایستانتیق منتسبی نتایج
مفیده استحصال اوله حق مشاهداتی ضبط ایدر .
ثانیاً ، بر عالم حقیقه برسنه ظرفنده پون-
نوف کو پرو سندن کچن طول قادیلرک عددنی
صابارایسه امین اولمالیدر که بو ذات دیگر مشد
هداتده خدمت و منفعتی کوروله جک اولان
شایان اهمیت بر « اصول » کشف ایشدر .

« فن ایستانتیق » دن مقصد ، نتایج مفیده
استحصالی موجب اولان اصوللری تخری و تدقیق
ایتکدر . چونکه فونک حقیقه ترقی و تعالی سنه
خدمت ایدن بواصوللردر بونک ایچون اشاغیدکی
حقیقه لرده بالخاصه بواصوللردن بحث ایده جکم .
« بن ایستانتیق بالکنز علم اقتصادک برممانی
کبی دکل اساسی کبی تلقی ایدرم . ایستانتیق
اونک قسم تجریدیسیدر ، علم اقتصاد ، صحیح
ایستانتیق لردن استخراج اولنان مقدمات اوزرینه
اجرای محاکمه ایتدیکه حقیقه نافع بر علم قطعی
اوله ماز . چونکه بالکنز بواصولله استحصال اولنه
جق نتایجک بالتجربه تحقیق ممکن اولور .

« بوکوچوک کتاب ، قتلک ۱۸۴۴ ده نشر
ایلدیکی کتاب ایله مقایسه ایدیله جک اولور ایسه
انواع و اصول مشاهداتک نکثر ایتدیک کورولور .
واقعا ایستانتیق نتایجک جوق برترقی وجوده
کلش ایسه ده کرک مکیه ، کرک کیشیه دهاک
جوق بایله جق شیرلر واردر . امید ایدر که بز
اداره ایدن مأمورلر من بونلری آکلامغه موفق
اولورلر ! »

معلم لورانک بوتمنیاته تریه بآزده « طاریسی
بزمیکلرک باشنه » در و سوزی کسرز .

۱۲ مارت ۱۳۲۵

صالح ذکی

اولمالرینه لزوم اولمالیغه دائر شیوع بولان
اعتقاددر . (فرمان فوم) کوره شرائط متساویه
تحتده بولان ایستانتیق منتسبی مایندده الک ایسی
الک متغنی یعنی علم عمومی به واقف اولانیسدر .
بوکا بن شونی ده علاوه ایدرم که بر ایستانتیق
مأموری « علم عمومی » به واقف اولمندن ایسه
معلومات فیه دورده سنی دولاشمش بولمنی
لازمدر :

« بویه بر مأمور اولای بی بر ریاضی اولمالی ،
ثانیاً حساب احتمالی به بحق واقف بولمالی و برار
حکمت طبیعیه و برار زده علوم طبیعی بیلمه لیدر که
مشاهدات حقیقه نک صورت اجراسن اوکر نه
بیلسون ، و عملیانه طول ، سطح ، حجم ، و یاخود
وزن ... اولجیدیکی زمان ایجاب ایدن اصول
تخمینه واقف اولسون .

« بزده یعنی فرانسه ده » رسمی ایستانتیق لردن
هیچ بری دوغری دکدر . چونکه بو ایستا-
نتیق اداره ایدن مأمورلر بونوع ایش ایچون
حاضر لغامشاردر . حال بوکه خصوصی ایستاد
تستیق لر مایندده یک آبی اولانلری واردر .
مثلا سیغورطه ، شمندوغر ... قومبایلاری
طرفندن نشر و ترتیب اولنان جدوللر حکومت
مأمورلری معرفتیه ترتیب اولنان ایستانتیق لردن
دها بحیحدردر . ایشته تجارت نظارتیه
مالیه نظارتک قیود املاک اداره سنده کی ایستا-
نتیق قلملری بویاده بر مثال اوله بیلیر .
بونلرک هر ایکسی ده وفیات ایله ازدواج عددلری
قید ایلدکاری خالده برنجیسی ۱۹۰۱ سنه سنده
۷۸۴۰۰۰ و ۱۹۰۲ سنه سنده ۷۶۱۰۰۰ وفیات
اولدینفی نشر ایتمش . حال بوکه دیکری ۱۹۰۱
سنه سنده ۸۵۰۰۰۰ و ۱۹۰۲ سنه سنده ده
۸۳۴۰۰۰ وفیات وقوعه کلدیکنی سولیشدر .
« بوندن استخراج ایدیله جک نتیجه ایسه
شبهه سز : رسمی ایستانتیق لردن وقوف سز مأمورلر
طرفندن اداره ایدلش اولمالیدر .

« بناء علیه بن آبی و صحیح بر ایستانتیق
تنظیمی نه صورتله ممکن اوله جقنی کوسترمک
ایچون بوکتانی یازدم . فقط احتمالک بونی الک
زیاده او قومغه محتاج اولانلر او قومیه حقدردر !
« ایستانتیق تاریخ کیدر . اکر بویکی قدن
نتایج حقیقه استخراج ایدلر ایسه مطالعه لری
انسانه اوصانج ویرر .